

Svensk författningssamling

Lag om ändring i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

SFS 2023:312

Publicerad
den 30 maj 2023

Utfärdad den 25 maj 2023

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

dels att 7, 11, 31, 32, 34, 36 b, 36 e och 38 §§ ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas fem nya paragrafer, 32 b och 38 a–38 d §§, av följande lydelse.

7 §² Vid förhör med den som inte har fyllt arton år och som är misstänkt för ett brott på vilket fängelse kan följa ska en företrädare för socialtjänsten närvara om det inte finns särskilda skäl mot det och det kan ske utan men för utredningen.

11 §³ I fråga om den som misstänks för att ha begått brott innan han eller hon fyllt arton år ska åklagaren, innan beslut fattas i åtalsfrågan, inhämta yttrande från socialnämnden i den kommun som enligt socialtjänstlagen (2001:453) har ansvaret för den unge, om denne har erkänt gärningen eller det annars finns skälig misstanke att han eller hon har begått brottet och sådant yttrande inte inhämtats under förundersökningen. Yttrande behöver inte inhämtas om brottet är ringa, om det är uppenbart att det finns förutsättningar för straffvarning eller åtalsunderlåtelse eller om det annars är obehövt.

Om förundersökningen gäller brott på vilket fängelse kan följa, ska, om möjligt, undersökningsledaren begära ett sådant yttrande som avses i första stycket senast i samband med delgivning av brottsmisstanke enligt 23 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken.

Ett yttrande ska innehålla en redogörelse för vilka åtgärder som nämnden tidigare har vidtagit i fråga om den unge samt en bedömning av om den unge har ett särskilt behov av åtgärder som syftar till att motverka att han eller hon utvecklas ogynnsamt. Yttrandet ska i förekommande fall även innehålla en redovisning av i vilken utsträckning den unge fullgjort en sådan tidigare utdömd ungdomsvård eller ungdomstjänst som nämnden har uppgift om. Vidare ska yttrandet innehålla en redovisning av de åtgärder som nämnden avser att vidta. Åtgärderna ska redovisas i ett ungdomskontrakt om de vidtas med stöd av socialtjänstlagen och i en vårdplan om de vidtas med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Arten, omfattningen och varaktigheten av åtgärderna ska framgå av kontraktet eller

¹ Prop. 2022/23:78, bet. 2022/23:JuU21, rskr. 2022/23:193.

² Senaste lydelse 1994:1760.

³ Senaste lydelse 2015:81.

vårdplanen. Yttrandet ska, om undersökningsledaren eller, i de fall som avses i första stycket, åklagaren begär det eller om nämnden finner det nödvändigt, även innehålla en redogörelse för den unges personliga utveckling och levnadsomständigheter i övrigt. Ett yttrande ska också innehålla en bedömning av om ungdomstjänst är en lämplig påföljd med hänsyn till den unges person och övriga omständigheter.

Nämnden ska även utan samband med yttrande lämna den som har ansvar för att inhämta yttrande de upplysningar som denne begär i fråga om den unge.

31 §⁴ Kan någon misstänkas för att före femton års ålder ha begått ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år eller ett straffbelagt försök, en straffbelagd förberedelse eller en straffbelagd stämpling till ett sådant brott ska en utredning om brottet inledas, om inte särskilda skäl talar emot det.

På begäran av socialnämnden får en utredning om brott även inledas i andra fall avseende någon som inte har fyllt femton år, om socialnämnden bedömer att utredningen kan antas ha betydelse för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser för den unge. Vid denna bedömning ska det särskilt beaktas om det är fråga om ett brott som innebär att den unge äventyrar sin hälsa eller utveckling eller om brottet kan antas utgöra ett led i en upprepad brottslighet begången av den unge.

I andra fall än som avses i första och andra styckena får en utredning om brott inledas avseende någon som inte har fyllt femton år

1. om det behövs för att klarlägga om någon som har fyllt femton år har tagit del i brottet,

2. om det behövs för att efterforska gods som har kommits åt genom brottet eller som kan bli föremål för förverkande, eller

3. om det av andra skäl är påkallat med hänsyn till allmänna eller enskilda intressen.

Har den unge inte fyllt tolv år får en utredning enligt andra eller tredje stycket inledas endast om det finns synnerliga skäl.

32 §⁵ Bestämmelserna om förundersökning i 23 kap. 3, 4, 6–14 §§, 18 b–19, 21, 21 b–21 d och 24 §§ rättegångsbalken ska i tillämpliga delar gälla för en sådan utredning som avses i 31 §. Efter att förhör hållits med den unge ska bestämmelserna om insyn i 23 kap. 18 § samma balk gälla i tillämpliga delar för en sådan utredning. När utredningen är slutförd ska bestämmelserna om insyn i 23 kap. 18 a § samma balk tillämpas. Det som sägs om förundersökning och åtal i den paragrafen ska i stället avse utredning enligt 31 § respektive bevistalan enligt 38 §. Rätten att få en kopia i 23 kap. 21 a § samma balk gäller i de fall då en bevistalan väcks.

En utredning som avses i 31 § ska bedrivas med särskild skyndsamhet och avslutas så snart det är möjligt. Utredningen får inte pågå längre tid än tre månader, om det inte är nödvändigt med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.

Utredningen ska ledas av en åklagare eller en anställd vid Polismyndigheten som myndigheten har förordnat. Undersökningsledaren ska, om det inte möter något hinder, genom intresse och fallenhet för arbete med unga lagöverträdare vara särskilt lämpad för uppgiften.

⁴ Senaste lydelse 2010:478.

⁵ Senaste lydelse 2017:177.

Har den unge tidigare varit föremål för utredning enligt 31 §, ska om möjligt samma åklagare och samma anställda vid Polismyndigheten anlitas för att leda och genomföra den nya utredningen.

32 b § När en utredning enligt 31 § har inletts eller återupptagits ska lagen (1988:609) om målsägandebiträde och lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn gälla. Det som sägs om förundersökning och åtal i de lagarna ska i stället avse utredning enligt 31 § respektive bevistalan enligt 38 §. Bestämmelserna om återbetalningsskyldighet i 8 § lagen om målsägandebiträde och 12 § lagen om särskild företrädare för barn ska dock inte gälla.

Bestämmelserna om anmälan i 23 kap. 5 § rättegångsbalken, om rätten att närvara vid förhör i 23 kap. 10 § samma balk och om rätten att ställa frågor vid förhör i 23 kap. 11 § samma balk ska gälla när ett målsägandebiträde har förordnats.

34 §⁶ Socialnämnden ska omedelbart underrättas

1. när någon kan misstänkas för att före femton års ålder ha begått ett brott på vilket fängelse kan följa, och
2. när en utredning enligt 31 § har inletts.

Vid förhör med den unge i en utredning enligt 31 § första eller andra stycket ska en företrädare för socialtjänsten närvara om det inte finns synnerliga skäl mot det. Om det är fråga om en utredning enligt 31 § tredje stycket ska en sådan företrädare närvara vid förhör med den unge om det inte finns särskilda skäl mot det.

I fall som avses i 31 § andra stycket får ingen annan åtgärd än förhör med den unge vidtas innan socialnämnden har begärt att en utredning ska inledas. Om det finns särskilda skäl får dock även andra åtgärder vidtas.

Om brottsmisstanken kvarstår efter förhöret med den unge och efter andra vidtagna åtgärder, ska protokoll över förhöret och åtgärderna omgående sändas till socialnämnden.

36 b §⁷ Är någon skäligen misstänkt för att före femton års ålder olovligen ha brukat narkotika får kroppsbesiktning utföras genom att prov tas från kroppen och undersöks, om det kan antas ha betydelse för att avgöra behovet av socialtjänstens insatser för den unge.

Sådan kroppsbesiktning beslutas av åklagare.

Socialnämnden ska omedelbart underrättas om resultatet av en sådan kroppsbesiktning. Detsamma gäller den unges vårdnadshavare eller annan som svarar för den unges vård och fostran samt annan som har en fostrande roll i förhållande till den unge, om det inte finns särskilda skäl mot det.

36 e §⁸ Vid kroppsbesiktning enligt 36 a § ska 28 kap. 12 § tredje stycket, 13 § första och andra styckena och 13 a § tredje stycket rättegångsbalken gälla.

Vid kroppsbesiktning enligt 36 b § ska 28 kap. 3 a och 9 §§, 12 § tredje stycket andra meningen, 13 § andra stycket och 13 a § tredje stycket rättegångsbalken gälla i tillämpliga delar.

⁶ Senaste lydelse 2010:478.

⁷ Senaste lydelse 2010:478.

⁸ Senaste lydelse 2016:547.

38 §⁹ Åklagaren ska begära prövning i domstol av om den unge har begått ett brott (bevistalan) om

1. brottet har begåtts innan den unge har fyllt femton år,
2. det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fem år för brottet, eller det är fråga om ett straffbelagt försök, en straffbelagd förberedelse eller en straffbelagd stämpling till ett sådant brott,
3. en utredning enligt 31 § har slutförts om brottet, och
4. det skulle ha funnits tillräckliga skäl för åtal om brottet hade begåtts efter att den unge har fyllt femton år.

Även om det är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fem år för brottet får en bevistalan väckas om det finns synnerliga skäl för det.

Bevistalan får inte väckas om det finns särskilda omständigheter som talar mot det.

38 a § Socialnämnden och Inspektionen för vård och omsorg får göra en framställning hos åklagare om att bevistalan ska väckas.

38 b § Om det inte möter något hinder ska bevistalan föras av en åklagare som genom intresse och fallenhet för arbete med unga lagöverträdare är särskilt lämpad för uppgiften.

Vid en bevistalan tillämpas 25 § första stycket och bestämmelserna om allmänt åtal för brott för vilket det är föreskrivet fängelse i mer än ett år. I fråga om tvångsmedel gäller 36–36 f §§. Sådan rättegångskostnad som avses i 31 kap. 1 § rättegångsbalken ska staten svara för.

38 c § En dom om bevistalan som har fått laga kraft får undanröjas efter ansökan av åklagaren, om

1. det genom utredning som inte har lagts fram tidigare framgår att den vars skuld prövats hade fyllt femton år vid gärningen, och
2. åklagaren gör sannolikt att han eller hon inte har kunnat åberopa utredningen vid den rätt som har meddelat domen eller genom att överklaga domen, eller om han eller hon annars har haft giltig ursäkt att inte göra det.

Ansökan ska göras skriftligen hos hovrätten om domen har meddelats av en tingsrätt och i annat fall hos Högsta domstolen. Ansökan ska göras inom ett år från det att åklagaren fick kännedom om utredningen. För ansökan gäller 58 kap. 5 § rättegångsbalken. Vid förfarandet gäller bestämmelserna om allmänt åtal för brott i tillämpliga delar.

Om Högsta domstolen prövar frågan om undanröjande, ska ett bifall till ansökan omfatta både tingsrättens och hovrättens dom.

38 d § Sedan en dom om bevistalan har fått laga kraft, får resning beviljas under samma förutsättningar som gäller enligt 58 kap. 2 och 3 §§ rättegångsbalken. Vid förfarandet gäller 58 kap. 4–10 §§ samma balk i tillämpliga delar. Den unge ska dock inte åläggas att ersätta motparten eller staten för kostnaderna i resningsärendet. Det som sägs om förundersökning i 58 kap. 6 a § samma balk ska i stället avse en utredning enligt 31 §.

⁹ Senaste lydelse 2010:478.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2023.

På regeringens vägnar

GUNNAR STRÖMMER

Christina Blomberg
(Justitiedepartementet)